

Verslag centraal schriftelijke examens muziek vmbo, havo en vwo 2026, tijdvak 1

Lars Bon

L. Bon MEd is toetsdeskundige muziek bij Stichting Cito. E-mail: lars.bon@cito.nl.

Peter Schoenmakers

Drs. P.A. Schoenmakers is toetsdeskundige muziek bij Stichting Cito. E-mail: peter.schoenmakers@cito.nl.

In mei 2026 maakten 1.119 vmbo-, 1.120 havo- en 1.145 vwo-leerlingen het centraal schriftelijk examen (cse) muziek. In dit verslag bespreken we onze belangrijkste bevindingen met betrekking tot tijdvak 1.

Muziek vmbo gl en tl

Het cse muziek vmbo gl en tl vond plaats op 11 mei 2026. In het examen waren 65 scorepunten te behalen, verdeeld over 49 vragen in acht blokken:

- Blok 1 Post Malone feat. Morgan Wallen - I Had Some Help
- Blok 2 W.A. Mozart - Kwintet voor klarinet en strijkkwartet, deel 1
- Blok 3 Abel Selaocoe - Ka Bohaleng
- Blok 4 J. Brahms - Symfonie nr. 1, deel 1
- Blok 5 Frank van Essen
- Blok 6 Regina Spektor - Fidelity
- Blok 7 F. Martin - Ode à la Musique
- Blok 8 Yves Berendse - Terug In De Tijd

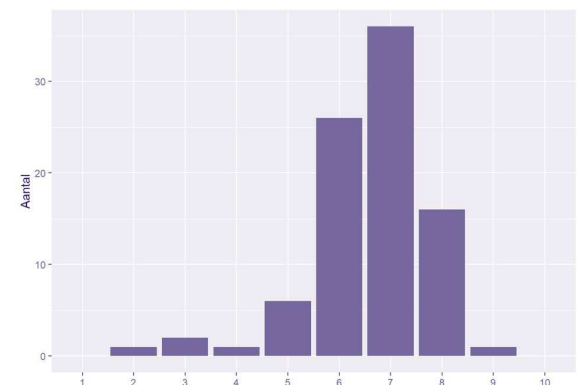
Waardering en normering

Uit de quickscan¹ blijkt dat de meeste docenten het examen precies op niveau vonden (51%). De lengte van het examen was 'precies goed' (92%) en docenten vonden het examen 'voldoende' (54%) tot 'goed' (32%) passen bij hun gegeven onderwijs. Docenten gaven het examen gemiddeld het rapportcijfer 6,6 (zie Figuur 1), net wat hoger dan de 6,4 van vorig jaar.

Tijdens de door vakvereniging VLS georganiseerde examenbespreking hoorden we van docenten dat de gekozen werken goed aansloten bij de belevingswereld van hun leerlingen. Met name afsluiter *Terug In De Tijd* van Yves Berendse viel in de smaak. Het examen bestond volgens docenten uit afwisselende vragen en was 'goed te doen'. De n-term werd 1,1.

Figuur 1

Docentoordelen muziek vmbo gl en tl (n = 89, gemiddeld cijfer = 6,6)

Opvallende vragen

We proberen een examen vaak te starten met een prettige binnenkomer voor de leerling. Dit jaar werd echter juist vraag 1 (zie Figuur 2) het slechtst gemaakt. Deze vraag had een p-waarde² van .13. De leerling moest aan de hand van een fragment kunnen horen op welke tel van de maat de riff van *I Had Some Help* van Post Malone wordt ingezet. Het juiste antwoord (de sleutel) was alternatief D, maar alternatief A werd met een a-waarde van .52 veel vaker gekozen.

Met een rir-waarde van .07 bleek vraag 1 bovendien weinig onderscheid te maken tussen de vaardige en minder vaardige leerlingen. Blijkbaar vergaten (ook) veel vaardige leerlingen de opmaat van de riff mee te tellen. Dat kunnen we afleiden uit de positieve rar-waarde van alternatief A.

¹ De vragenlijst die docenten kunnen invullen bij het doorgeven van de scores in Wolf.

² De toetstechnische begrippen p-waarde, rir-waarde, a-waarde en rar-waarde worden toegelicht op pagina 6 van dit verslag.

Andere moeilijke vragen in het examen bleken vraag 11 over de betekenis of uitvoering van muzikale tekens (p .15, rir .28), vraag 20 over het op gehoor herkennen van een pauze (p .15, rir .28) en vraag 35, waarin we vroegen naar het klankkleurverschil tussen twee soorten drums (p .23, rir .19).

Over vraag 11 kregen we een reactie binnen via de examenlijn van een docent die zich afvroeg of het herkennen van een triller wel onderdeel van de examenstof is. In de syllabus staat 'versiering' echter vermeld met een asterisk (*), wat betekent dat een leerling klinkende versieringen moet kunnen herkennen maar nooit als antwoord hoeft te geven. Dankzij de vraagstelling en het correctievoorschrift was er ruimte om deze klinkende versiering te beschrijven, maar konden leerlingen die de term 'triller' wel kennen dit ook als juist antwoord geven.

Een enkele docent stoorde zich aan de formulering van vraag 48 (zie Figuur 3), zo bleek tijdens de examenbespreking en uit een reactie die we kregen via de examenlijn. In deze vraag moest de leerling voorbeelden geven waaruit blijkt dat de instrumentalisten van de band niet echt deel uitmaken van de podiumact. Een enkele docent was het niet eens met de stelling en dacht dat het daarom ook voor leerlingen lastig zou zijn om

redenen te verzinnen bij deze vraag. Met een p-waarde van .71 bleek deze vraag voor leerlingen echter een van de eenvoudiger te beantwoorden vragen in het examen.

Andere makkelijke vragen in het examen waren vraag 16 (p .95, rir .13), vraag 36 (p .95, rir .18) en vraag 49 (p .91, rir .19). Dit zijn allemaal vragen waarbij de leerling een aantal voorbeelden uit een videofragment moest geven. Dit type vragen wordt vaak goed gemaakt.

Conclusie

Het vmbo-examen muziek werd overwegend goed ontvangen. Docenten waren tevreden over de moeilijkheidsgraad en de lengte van het examen en vonden dat het examen in voldoende mate paste bij hun gegeven onderwijs. Leerlingen kregen vragen voorgeschoteld die in moeilijkheid varieerden, waarbij ons opviel dat de eerste vraag van het examen dit jaar de moeilijkste bleek. ■

Figuur 2

Muziek vmbo gl en tl 2026 tijdvak 1, vraag 1, 1 punt (p .13, rir .07)

Het fragment is de intro. De gitaar speelt vier keer een riff.

Op welke tel van de maat begint de riff steeds?

op de:

A eerste tel	X afleider	a-waarde .52	rar-waarde .16
B tweede tel	X afleider	a-waarde .23	rar-waarde -.14
C derde tel	X afleider	a-waarde .12	rar-waarde -.13
D vierde tel	✓ sleutel	p-waarde .13	rir-waarde .07

Figuur 3

Muziek vmbo gl en tl 2026 tijdvak 1, vraag 48, 1 punt (p .71, rir .23)

Het videofragment komt uit een live-optreden tijdens een grote show waarin ook andere artiesten optreden. De band is voor deze show ingehuurd om alle artiesten te begeleiden en maakt niet echt deel uit van de podiumact.

Waaruit blijkt dat de instrumentalisten van de band niet echt deel uitmaken van de podiumact?

Muziek havo

De havisten waren op 19 mei 2026 aan de beurt. Het cse muziek havo bestond uit 50 vragen in zes blokken, waarmee 76 scorepunten te behalen waren:

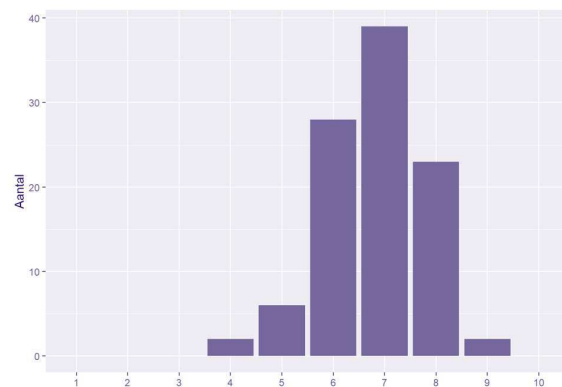
- Blok 1 G.F. Händel -
Water Music, Suite nr. 1, deel 3
- Blok 2 Dodie - Hot Mess
- Blok 3 J. Wolfe - Fire in my mouth, deel 1
- Blok 4 Typhoon - Bumaye
- Blok 5 J. Brahms - Hoorntrio, deel 1
- Blok 6 Alex Warren - Before You Leave Me

Waardering en normering

De helft van de docenten vond het examen precies op niveau (50%) en volgens de meeste docenten was ook de lengte 'precies goed' (86%). Verder vonden docenten het examen 'voldoende' (43%) tot 'goed' (40%) passen bij hun gegeven onderwijs. Het havo-examen werd door hen gewaardeerd met het rapportcijfer 6,8 (zie Figuur 4). In 2025 was dat een 7,3.

Figuur 4

Docentoordelen muziek havo (n = 100, gemiddeld cijfer = 6,8)

In de examenbespreking werd gesproken over een 'goed en leuk examen' met een 'aansprekend repertoire'. De n-term werd vastgesteld op 1,5.

Vraagstelling toonsoorten en akkoorden

In vraag 4 en 13 van het cse muziek havo (en in vraag 21 van het cse muziek vwo) is wellicht onze nieuwe vraagstelling voor het benoemen van akkoorden opgevallen: 'Noem de grondtoon van het akkoord en geef aan of het akkoord majeur of mineur is.' Eenzelfde soort vraagstelling hebben we doorgevoerd bij toonsoorten (havo: vraag 41). Voorheen vroegen we in dergelijke gevallen naar 'de volledige naam' van een akkoord of toonsoort. Leerlingen schreven als antwoord dan weleens een kleine letter 'c' op, om 'c-mineur' mee aan te

duiden. Deze eenletterige antwoorden konden echter tot verwarring leiden, want is die 'c' inderdaad een kleine letter of was deze bedoeld als hoofdletter? Dat maakt nogal verschil, want een hoofdletter 'C' betekent immers majeur in plaats van mineur. Doordat we nu expliciet naar de toevoeging majeur of mineur vragen, hopen we het nakijkwerk voor de eerste en de tweede corrector gemakkelijker te maken en het examen voor de leerlingen daarmee eerlijker.

Helemaal nieuw is deze manier van vraagstelling overigens niet, maar het viel docenten wel op dat we deze nu consequent hebben doorgevoerd bij alle vragen over toonsoorten en akkoorden. Leerlingen die met eerdere examens geoefend hadden, zijn deze vraagstelling mogelijk al tegengekomen bij bijvoorbeeld vraag 2 van het cse muziek havo 2025 tijdvak 1.

Opvallende vragen

De moeilijkste vragen in het examen waren vraag 12 (p .25, rir .22), vraag 36 (p .25, rir .50), vraag 41 (p .20, rir .36) en vraag 45 (p .07, rir .31). Bij vraag 12 vroegen we naar een klinkend interval (reine kwart) dat gespeeld werd door strijkinstrumenten. Ook de vragen 36 en 45 waren solfègevragen, van oudsher vragen waar leerlingen moeite mee hebben. Bij vraag 41 moesten leerlingen de toonsoort Es-majeur benoemen aan de hand van een fragment en de weergegeven vaste voor-tekens.

De makkelijkste vragen in het examen waren vraag 5 (p .89, rir .13), vraag 27 (p .93, rir .05) en vraag 37 (p .87, rir .21). Bij vraag 5 moesten leerlingen de technische termen homofoon, polyfoon en vraag-en-antwoord van elkaar kunnen onderscheiden aan de hand van een fragment. Vraag 27 betrof een meerkeuzevraag met een grafische notatie. Goed om rekening mee te houden is dat dit een meerkeuzevraag was met drie antwoordalternatieven. De gokkans is in zo'n geval 33%, en dat maakt dat de p-waarde per definitie hoger uitvalt dan bij open vragen. Bij vraag 37 moesten leerlingen een klinkend motief gespeeld door viool, hoorn en piano herkennen.

Conclusie

Het havo-examen muziek werd goed ontvangen, onder andere vanwege het aansprekende repertoire voor de leerlingen. Docenten waren tevreden over de moeilijkheidsgraad en de lengte van het examen en vonden dat het examen in voldoende mate paste bij hun gegeven onderwijs. ■

Muziek vwo

Het cse muziek vwo werd afgenomen op 21 mei 2026. Het examen bestond uit 43 vragen in vier blokken, waarmee 80 scorepunten te behalen waren:

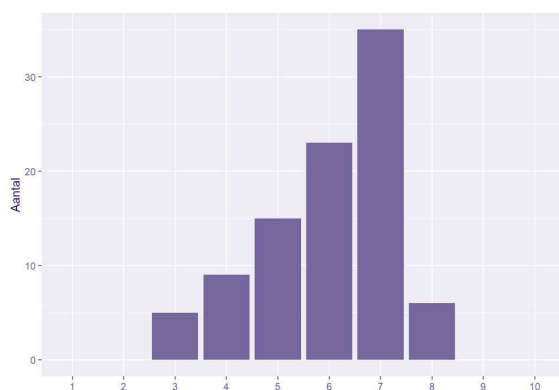
- Blok 1 J. Dowland -
Can she excuse my wrongs
- Blok 2 F. Price - Pianoconcert, deel 3
- Blok 3 A. Bruckner - Os justi
- Blok 4 The Beatles in andere handen

Waardering en normering

De meeste docenten vonden dit een 'moeilijk' (45%) tot 'te moeilijk' (37%) examen. Het examen bleek 'te lang' (69%) maar sloot wel 'voldoende' (51%) aan bij het gegeven onderwijs. Het examen kreeg het rapportcijfer 6,0 (zie Figuur 5), wat lager is dan het cijfer dat docenten aan het examen van 2025 gaven (6,6).

Figuur 5

Docentoordeel muziek vwo (n = 93, gemiddeld cijfer = 6,0)

In de examenbespreking kregen we van docenten terug dat hun leerlingen het een lastig examen vonden. Wij konden dit ook zien in de toets- en itemanalyse (TIA). De gemiddelde p-waarde was .53, terwijl die bij vwo de laatste jaren meer rond .60 ligt.

Bij de normering van de examens besteden we extra aandacht aan het concept tijdnoed. In de TIA zagen we dat minder dan 80% van de leerlingen alle vragen heeft beantwoord. Bovendien gaven docenten in de quickscan en leerlingen bij LAKS aan dat het een lang examen was. Toch hebben we bij het vaststellen van de n-term geen tijdnoedcorrectie hoeven toepassen. Uit de TIA bleek namelijk dat het overslaan van vragen samenhang met de inhoud van de vragen en niet zozeer met de plek ervan in het examen. Met name solfègevragen en vragen die een beroep doen op het

reproducen van (nieuwe) technische termen uit de syllabus, werden door leerlingen overgeslagen. Dit is niet anders dan afgelopen jaren. Bovendien bleek dat er geen specifieke groep door tijdnoed benadeeld is. In dat geval compenseert de technische n-term al voor generieke tijdnoed bij alle leerlingen, waardoor extra compensatie niet nodig is. De n-term werd uiteindelijk vastgesteld op 1,8.

Precorrectie

Voor het cse muziek vwo organiseerde het College voor Toetsen en Examens (CvTE) samen met Cito voor het eerst een precorrectie. In januari 2026 maakten zo'n twintig docenten onder geheimhouding ieder een derde deel van het examen. Vervolgens keken ze hun eigen werk na met behulp van het voorlopige correctievoorschrift. Daarna spraken de docenten hun bevindingen na, eerst in kleinere groepjes, daarna in een grotere groep met een gespreksleider. De vraag die daarbij centraal stond, was of het correctievoorschrift duidelijk en toereikend genoeg is. Zo nodig gaven de docenten inhoudelijk advies over mogelijke verbeteringen van het correctievoorschrift.

De precorrectie bleek waardevol voor zowel CvTE/Cito als de aanwezige docenten. Docenten gaven aan dat ze het fijn vonden om inhoudelijk te sparren over mogelijke leerlingantwoorden. Dankzij hun feedback hebben we het correctievoorschrift aangevuld en de formulering van een enkele vraag aangescherpt.

Nieuwe examenstof

Dit was het eerste examen waarin we een beroep deden op het herkennen, benoemen en onderscheiden van opname- en productietechnieken. Zo moesten leerlingen in vraag 36 aan de hand van een fragment kunnen horen of instrumenten links of rechts in het stereobeeld geplaatst waren.

In de TIA konden we zien dat leerlingen vragen waarin een technische term uit de nieuwe examenstof bevraagd werd, vaker oversloegen dan gemiddeld. Bovendien werden deze vragen minder goed gemaakt. Dat betrof vraag 10 over 'multi track recording' (2,39% non-respons, p .28), vraag 37 over 'panning' (6,98% non-respons, p .39) en vraag 43 over 'reverb' (3,19% non-respons, p .47).

Opvallende vragen

De twee moeilijkste vragen in het examen waren vraag 7 (p .24, rir .49) en vraag 13 (p .21, rir .36).

Vraag 7 was de solfègevraag in het blok *Can she excuse my wrongs*, waarbij van twee partijen de ontbrekende noten moesten worden genoteerd. Bij vraag 13 vroegen we naar de naam en een kenmerk van de stijl ragtime. Omdat deze vraag een beroep deed op de analytische luistervaardigheden van de leerling, hadden de examensmakers vooraf ook ingeschat dat dit een moeilijke vraag met een hoog onderscheidend vermogen zou zijn.

Leerlingen bleken minder moeite te hebben met vraag 4 (p .87, rir .32) en vraag 19 (p .86, rir .25). Bij vraag 4 moesten leerlingen op gehoor versieringen herkennen. Vraag 19 was een meerkeuzevraag over het pianoconcert van Florence Price. De leerlingen moesten daarbij horen in welke maat de tonica voor het eerst werd bereikt.

De grote analyseopdracht zat dit jaar in het laatste blok van het examen, over The Beatles. Om te voorkomen dat leerlingen daar aan het eind van het examen door verrast zouden worden, plaatsten we op de eerste pagina van het examen een let-optekst bij dit blok (zie Figuur 6).

Deze aanwijzing werd als behulpzaam ervaren. In toekomstige examens zullen we leerlingen dan ook op dezelfde manier informeren over de plek van de analyseopdracht. Het kan raadzaam zijn om de leerlingen hier in de voorbereiding op hun examen alvast op te wijzen, omdat zij vaak veel tijd kwijt zijn aan de analyseopdracht.

Figuur 6

Muziek vwo 2026 tijdvak 1, eerste i-pagina

Dit examen bestaat uit vier blokken.	
Blok 1	J. Dowland - Can she excuse my wrongs
Blok 2	F. Price - Pianoconcert, deel 3
Blok 3	A. Bruckner - Os justi
Blok 4	The Beatles in andere handen
Let op: in blok 4 is de analyse-opdracht verwerkt.	

Tabel 1

Afname- en normeringsgegevens cse's muziek vmbo gl en tl, havo en vwo 2026, tijdvak 1

	Aantal kandidaten	Aantal scholen	N-term	Gemiddeld cijfer	Percentage onvoldoende
Vmbo gl en tl	1.119	99	1,1	6,1	25,2
Havo	1.120	116	1,5	6,3	23,5
Vwo	1.145	113	1,8	6,6	18,6

De analyseopdracht (vraag 31) was met een p-waarde van .68 een relatief gemakkelijke en met een rir-waarde van .39 een van de meest onderscheidende vragen van het examen. Dat wil zeggen dat de vraag goed onderscheid kon maken tussen de vaardige en minder vaardige leerlingen.

Conclusie

Het vwo-examen muziek werd door docenten en leerlingen als lastiger en langer ervaren dan voorgaande jaren. Nieuw waren de vragen over opname- en productietechnieken en enkele vragen over muziekstijlen. Deze werden minder goed gemaakt en vaker overgeslagen dan gemiddeld. De analyseopdracht bleek een van de meest onderscheidende vragen in het examen te zijn. ■

p-waarde

De p-waarde is een getal tussen 0 en 1 waarmee de moeilijkheidsgraad van een item kan worden uitgedrukt. Hoe hoger de p-waarde, hoe makkelijker het item. Zo wijst een p-waarde boven .85 op een makkelijke vraag en een p-waarde onder .20 op een moeilijke vraag. De p-waarde wordt berekend door de gemiddelde score op een item te delen door de maximaal te behalen itemscore. Bij een meerkeuzevraag staat de p-waarde gelijk aan de proportie leerlingen die het juiste antwoord (de sleutel) hebben gekozen.

rir-waarde

De rir-waarde is een getal tussen -1 en 1 waarmee het onderscheidend vermogen van een item kan worden uitgedrukt. Hoe hoger de rir-waarde, hoe beter het item onderscheid kan maken tussen leerlingen die hoog scoren op de rest van het examen (de vaardige leerlingen) en leerlingen die laag scoren op de rest van het examen (de minder vaardige leerlingen). Bij de examens streven we naar items met een rir-waarde boven .10. Een rir-waarde boven .30 betekent dat de vraag zeer goed onderscheid maakt tussen de vaardige en minder vaardige leerlingen. Een rir-waarde onder 0 kan duiden op een onvolkomenheid in de vraag, omdat dit betekent dat de vaardige leerlingen de vraag vaker fout maakten dan minder vaardige leerlingen.

a-waarde

De a-waarde is een getal tussen 0 en 1 waarmee de aantrekkelijkheid van een afleider in een meerkeuzevraag kan worden uitgedrukt. Hoe hoger de a-waarde, hoe aantrekkelijker de afleider. De a-waarde staat gelijk aan de proportie leerlingen die de afleider als antwoord hebben gekozen.

rar-waarde

De rar-waarde is een getal tussen -1 en 1 waarmee het onderscheidend vermogen van een afleider in een meerkeuzevraag kan worden uitgedrukt. In tegenstelling tot de rir-waarde geldt: hoe lager de rar-waarde, hoe beter de afleider de vaardige en minder vaardige leerlingen van elkaar kan onderscheiden. Idealiter zijn alle rar-waarden negatief en is de rir-waarde van de meerkeuzevraag positief, omdat dat betekent dat minder vaardige leerlingen vaker een afleider kozen en vaardige leerlingen vaker de sleutel.